VÄVNADSDONATION – SÅ GÅR DET TILL

Regionalt Donationscentrum
Sjukvårdsregion
Stockholm & Gotland

INTRODUKTION

När man tar ställning till donation efter döden kan det vara svårt att förstå vad som är skillnaden mellan att donera organ och vävnader. I denna folder finner du en beskrivning av vad det innebär att donera just vävnader.

Tack för att du tar ställning och förmedlar ditt beslut till din omgivning.

Om vävnadsdonation

Donation av vävnader skiljer sig delvis från donation av organ, men det som är gemensamt är att man väljer att hjälpa andra människor genom att donera efter sin död. Denna folder syftar till att beskriva hur just vävnadsdonation går till.

Donerade vävnader kan användas för att ersätta eller reparera vävnader som är skadade på grund av medfödda fel, olyckor eller sjukdomar.

De vävnader som kan tillvaratas från avlidna är framför allt ögonvävnad (hornhinnor), hjärtklaffar, hud och senor. I Region Stockholm tillvaratas i dagsläget (september år 2025) hornhinnor och hud. Ett arbete pågår också för att etablera donation av hjärtklaffar. Denna folder kommer främst att beröra de vävnader som tillvaratas i Region Stockholm.

Fler människor kan donera vävnader än organ efter sin död – ditt ställningstagande är viktigt!

Till skillnad från organdonation, är det möjligt att donera vävnad om man avlider på andra avdelningar än på en intensivvårds-avdelning. Vävnader behöver nämligen inte vara försörjda med syresatt blod inför tillvaratagandet, vilket organ behöver vara. Inom intensivvården syresätts organen via en respirator, vilket gör att de fungerar i mottagarna. Att vävnader fungerar utan att vara syresatta innebär att många fler kan donera vävnader, än organ.

Sannolikheten att du kan donera vävnader när du dör är således högre, än att du kan donera organ.

Medicinsk utredning

För att minska risken för överföring av smitta eller sjukdom vid vävnadsdonation genomförs en noggrann medicinsk utredning av donatorn. Denna utredning innefattar en granskning av donatorns sjukdomshistoria och livsstil, baserat på journaluppgifter samt på ett samtal med närstående. En fysisk undersökning av den avlidne görs också för att identifiera eventuella fynd, såsom hudförändringar, som kan utgöra hinder för donation. I samband med undersökningen tas även blodprover.

Baserat på resultaten från den samlade medicinska bedömningen avgör hälso- och sjukvårdspersonal vilka vävnader som är lämpliga att donera.

Samtal med närstående

När sjukvården kontaktar närstående kring en möjlig vävnadsdonation så görs det i syfte att kunna uppfylla den avlidnes eventuella önskan att donera, samt för att kunna hjälpa de människor som är i behov av nya vävnader.

Inför samtalet med närstående har sjukvården kontrollerat om det finns någon viljeyttring i donationsregistret. Oavsett om det finns en registrerad viljeyttring eller inte, kontaktas alltid närstående.

Till skillnad från en organdonationsprocess, där samtalen med närstående sker under vårdtiden på en intensivvårdsavdelning, genomförs samtalen vid en vävnadsdonationsutredning via telefon, efter det att de närstående har lämnat sjukhuset. Anledningen till detta är att förutsättningarna för vävnads-donation utreds först efter dödsfallet. De flesta vävnader måste dock tillvaratas inom 48 timmar efter att patienten avlidit för att hålla en god kvalitet - därför behöver sjukvården kontakta närstående nära inpå dödsfallet.

Det finns strikta kriterier för vem som kan donera vävnad rent medicinskt. Under den medicinska utredningen behöver därför närstående besvara en del frågor kring den avlidnes tidigare sjukdomar och leverne. De närstående är också en viktig informationskälla till den avlidnes inställning till donation.

Vävnader tas tillvara

Varje donation genomförs med största respekt för den avlidne och dennes viktiga ställningstagande att donera. Donationen måste ske med varlighet för att vävnaden inte ska förstöras.

Efter en donation av hudvävnad kan det se ut som skrubbsår på området där huden tillvaratagits. Detta är inget som syns vid en

visning eller om man har en öppen kista vid begravningen, eftersom huden tillvaratas på baksidan av kroppen. Efter en donation av ögonvävnad återställs utseendet, så att inga spår av donationen syns. Efter en donation av hjärtklaffar täcks operationssåret på bröstkorgen med ett förband.

Efter donationen

De närstående som önskar ta farväl av den avlidne efter donationen välkomnas till bårhusets visningsrum. Eftersom donationen äger rum så nära inpå dödsfallet så påverkas inte kontakten med begravningsbyrån eller den sedvanliga planeringen av begravningen. Vid önskemål om mycket snabb begravning, kan möjligheten att donera försvåras.

Vad betyder donationen för mottagarna?

I vissa fall utgör donationen en livräddande behandling, exempelvis vid användning av donerad hud eller hjärtklaffar. I andra fall förbättras mottagarens livskvalitet, som vid transplantation av hornhinnor.

För mottagarna kan det exempelvis innebära att de kan leva vidare med sina familjer, återgå till arbetslivet, eller återfå så god förmåga att se, att de kan börja köra bil igen.

Vad används hudvävnad till?

Den donerade hudvävnaden prepareras till ett förband som kan användas till att täcka områden på kroppen som saknar hud, hos patienter som vårdas för omfattande brännskador. Huden bidrar till en förbättrad läkning, mindre ärrbildning och den har en smärtlindrande funktion. Utöver detta bidrar den donerade huden till att patienten löper mindre risk att få infektioner. För svårt brännskadade patienter kan behandling med donerad hud vara livräddande.

Vad används ögonvävnad till?

Ögonvävnaden används till att transplantera patienter med svåra synnedsättningar som orsakats av ögonsjukdomar, skador eller infektioner. En hornhinnetransplantation förbättrar synen väsentligen – i vissa fall kan den till och med hjälpa en individ att bevara synen, som annars hade förlorat synen helt.

Vad används hjärtklaffar till?

Hjärtklaffar kan transplanteras för att behandla medfödda hjärtfel hos barn samt för att ersätta skadade eller icke fungerande hjärtklaffar hos vuxna. För barn är en transplantation med donerade hjärtklaffar oftast den enda möjliga behandlingen, eftersom det inte rent tekniskt går att framställa klaffproteser i tillräckligt små storlekar. Mekaniska klaffar kräver dessutom behandling med blodförtunnande läkemedel, vilket inte är lämpligt för barn.

För vissa människor är beslutet att donera enkelt, medan andra upplever det mer utmanande att ta ställning till vad man vill den dagen man dör.

Oavsett om du bestämmer dig för att donera eller ej, ber vi dig värna dina närstående genom att berätta för dem vad du vill. När viljan är känd är det till stor hjälp för närstående, men också för oss i vården.

Registrera gärna din inställning till donation via: socialstyrelsen.se/donationsregistret.

Har du frågor är du alltid välkommen att höra av dig till oss på Regionalt Donationscentrum. Du når oss på telefonnummer 072-465 38 47, eller via mail till rdc.karolinska@regionstockholm.se.

TACK FÖR ATT DU TAR DIG TID
ATT FÖRMEDLA DITT STÄLLNINGSTAGANDE
TILL ATT DONERA

RDc

Regionalt Donationscentrum

En del av Region Stockholm & Gotland - www.regionaltdonationscentrum.se